

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | שכרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 329
תמוז תשפ"ב

שיוצרים את ההבדל הגדול בין עירוב עירוני לעירוב שכונתי, כפי שבארנו בגליון הקודם.

בשיעור הודגש המסירות והנאמנות של האחראי על העירוב העירוני של טבריה, שאינו כמו בישובים שמוצאים פתאום חוט קשור לגג, או חוט קרוע שלא הבחינו בו, בעיר זו יש אחראי יסודי ומקצועי. אלא שבכל זאת העירוב של עיר שלימה מוכרח להקל בכמה דברים עקרוניים, מחמת המגבלות הטכניות של עירוב גדול כל כך. ועל כן יש חשיבות רבה לעשות עירוב פנימי בשכונה.

שתי סיבות חשובות שכל אדם יכיר את העירוב

יחד עם זאת עמדנו על שתי סיבות חשובות, שחשוב לכל אדם לדעת מהו עירוב, מה משמשים החוטים והעמודים, ואיך הם צריכים להיות, זה לא דבר ששייך רק לאחראי על העיר, אלא כל אדם. א. אם לא יודעים את הנושא של העירוב, מצוי שנכשלים ביציאה מחוץ לגבולות. כגון אדם שיורד לחוף הכינרת, הרי הוא עובר את החוט של העירוב שנמצא קרוב לכביש, ואסור להוציא שום דבר מחוץ לעירוב. וכן בשכונת נוף פוריה, שהגבול של העירוב העירוני עובר קרוב לשכונה, אם לא שמים לב וממשיכים בכביש לאזור התעשייה, יכולים להיכשל באיסור דרבנן לכל השיטות. אבל אם יודעים מהו העירוב, יודעים להיות עירניים ולא לעבור אותו.

שיעור בעירובין בכוללים בטבריה

ב. מצוי שמשפחות וקבוצות מאורגנות נוסעות לשבת לישובים

וקיבוצים שאין בהם עירוב כשר, לצערינו יש בארץ לא מעט ישובים כאלו, חלקם לא עשו עירוב כלל, וחלקם עשו לפני כמה שנים ולא מתחזקים אותם, ויש חוטים שנקרעו ועמודים נפלו ואין להם עירוב. לא כל אדם יודע לומר שהעירוב אינו תקין, אבל אנו צריכים לדעת לברר היטב אם הוא כשר, לפני שסומכים עליו בהלכות שבת. ומי שאינו מודע לנושא העירוב, מצוי שנכשל רח"ל בטלטול במקומות שאין עירוב כשר.

ראה שריפה מחלוץ ביתו בצפת ויצא מיד לטבריה

נביא אסו כן שפיר מיוחד שסיפר לנו האחראי של טבריה, מהדברים שארעו לו בתפקידו בבדיקת העירוב. הוא גר במרומי העיר צפת, וחלוץ ביתו משקיף על טבריה, ובמורד ההר של טבריה עילית מצויים שריפות בעונת הקיץ, והוא רואה אותם מחלוץ ביתו, ויודע שהחוטים שעוברים שם בסכנה. פעם אחת אירע שריפה ביום שישי בצהריים אחרי שגמר לבדוק את העירוב, אבל כיון שראה שריפה הוא חשש שהחוטים נקרעו. הוא לא התעצל, ולא התעלם, אלא תפס את רכבו ונסע במהירות לצפת, ואכן היו חוטים שנקרעו, הוא תיקן אותם מהר והגיע חזרה לביתו בצפת קרוב לכניסת השבת.

במקרה זה אנו לומדים כמה דברים, דבר ראשון איזה מסירות ואיזה אחריות יש לבדוקי העירובים, שלא רק יוצאים ידי חובת עבודתם כפי הדרישה שהציבו להם, או כפי התשלום המועט שנותנים להם, אלא מתמסרים מעבר לכך, ובשעות שאף אחד לא מוכן לצאת לעבודה בהם, וגם כשמדובר בעיר אחרת, ובספק תקלה, הוא יוצא ומשקיע למען שמירת השבת של יהודים. מה נאמר אנו כאשר מבקשים מאיתנו בטה"כ לתרום כמה מאות שקלים לתקן את העירוב, ובפרט בעירוב שנוגע לנו ולבנינו, הרי זה כאין וכאפס מול ההשקעה שנותן הבודק במקומות כאלו, שבאמת מתקן כראוי.

דבר נוסף שלומדים מכך, איזה סיכון גדול יש בעירוב של עיר, מחמת שהוא עובר באזורים רבים שבסביבות העיר, ויש בו מאות עמודים וחוטים, ומצוי שמתקלקל במשך השבוע וצריך לתקנו, ואחרי שהאחראי מתקן אותו מי יודע אם לא אירע עוד קלקול אחרי שבדקו אותו, [וגם תלוי מתי

ננסים מיוחדים בעיר טבריה להקמת עירוב שכונתי

בחודש האחרון יודעים קוראי הגליונות על ההתעוררות להקמת עירוב שכונתי בעיר טבריה, במרכז העיר בשכונת קרית שמואל. לאחר שהשכונה הולכת ומתפתחת עוד ועוד, הגיעו כמה אברכים לבקש ממוקד העירוב לסייע להם בהקמת עירוב שכונתי, כנהוג בכל שכונה שיש בה קיבוץ אברכים בני תורה. הם שטחו את מצבם הקשה בפני מוקד העירוב, וטענו שהם לא יודעים כלל איך להתחיל, וגם אין להם ציבור שיכול לתרום ולתת סכומים גדולים כפי שצריך כדי להגיע לעירוב טוב, ועוד כל מיני מניעות.

במקביל יש גם מאות ואלפי משפחות שמתארחות בשכונה זו מידי שנה, והרבה מהם נדחקים לטלטל בעירוב העירוני כי אין משהו אחר, וברור שאם היה שם עירוב שכונתי, הם היו נזהרים יותר שלא לטלטל מחוץ לגבולותיו, והיו זוכים להישמר יותר בשמירת השבת.

במוקד העירוב כבר היתה תכנית מגירה, מוכנה וממתנה לשעת הכושר, שבה אברכים מהמקום יפנו בבקשה לעירוב שכונתי, ויהיה מיד אפשרות להפעיל אותם לביצוע התכנית בצורה ממוקדת. עבר זמן ארוך והגיעה השעה בס"ד, וכעת יש אברכים מהשכונה שפועלים במסירות להקמת העירוב בהקדם, יחד עם העזרה של מוקד העירוב. האברכים פנו עם הרעיון לרבני הקהילות בשכונה, וכולם תמכו מואד בעשיית העירוב, ועוד רוצים להזדרז בו יותר. אך לצערינו לא כל דבר שניתן לעשות בירושלים או בבני ברק, ניתן לעשות במרכז טבריה.

בשבוע האחרון התקיימו שני כינוסים שני כיוונים בשכונה לחיזוק הקמת העירוב, בהשתתפות רבנים וראשי כוללים שליט"א. לרגל ההתקדמות לקראת התחלת הקמת העירוב בשכונה. כינוס אחד התקיים בכולל של הגאון רבי דב קוק שליט"א, בהשתתפות בנו ראש הכולל הרב דוד קוק שליט"א, וחתנו הרב נחום בקר שליט"א, ובמעמד עשרות אברכי הכולל. במעמד התקיים שיעור קצר מהג"ר משה אנגלרד שליט"א, שמכיר את המציאות בשטח, והסביר לציבור את השיטות והקולות שצריכים להסתמך עליהם בעירוב שכולל עיר שלימה, וכמה מהם דחוקים, וכמה חשוב לעשות עירוב פנימי בשכונה, כנהוג בכל השכונות שיש בהם קיבוץ של אברכים, משום שבעירוב פנימי אפשר להזדרז יותר.

האם להזדרז בשמירת העיניים או להזדרז בטלטול בשבת

בסוף השיעור הוסיף ראש הכולל הג"ר דוד קוק שליט"א וסיפר מעשה שהיה איתו, כאשר הלך בעיר טבריה בשבת, ולבו התעורר להזדרז יותר בשמירת העיניים ולהוריד את המשקפיים מעיניו, אבל כנגד זה הוא הסתפק שמא בשבת לא ראוי לעשות כן, כיון שהוא לא מסתמך על העירוב, ותמיד מקפיד לא לטלטל, האם עדיף להקפיד יותר בשמירת העיניים ולהקל בטלטול בעירוב של העיר. כשהגיע לביתו שאל את אביו הגאון רבי דב קוק שליט"א, ואביו אמר פשיטא שבשבת אין להוריד את המשקפיים, ואין להקל בטלטול, שהוא לדעת השו"ע שאלה של איסור דאורייתא, וגם יש בו הרבה קולות גדולות. ובזה סיים וציין את החשיבות לעשות עירוב יותר מהודר, גם כאשר הוא עדיין לא יפתור את כל השיטות, כיון שרבים מבני המשפחות סומכים ומטלטלים.

שיעור בכולל של הרב קוק שליט"א בטבריה

כנס נוסף התקיים בבית המדרש שמחת אריה, בהשתתפות שלשה כוללים מהשכונה, ובהשתתפות הגאון רבי שמואל ביטון שליט"א, ראש ישיבת אור יוסף, והגאון רבי פנחס ועקנין שליט"א, ראש כולל השל"ה, רבי אברהם בן בנישתי שליט"א ראש כולל נחלת אפרים, והגאון רבי אליהו מונק שליט"א, דיין ומו"ץ בבני ברק, עם עשרות אברכי הכוללים. במעמד זה התקיים שיעור מפורט יותר, לבאר את צורת עשיית העירוב בזמננו, ומה הם ששת הדברים המרכזיים

העירוב ומעט בולט החוצה, בצירור כזה אדרבה מקום העירוב מחולק הרבה מאוד מכל המחסן שנמצא מהחוט ולפנים. במקרה זה התיקון הנדרש הוא להזיז את העמוד עשרים ס"מ לצד.

עמוד חדש במרחק קטן שלא יעבור על המחסן

אבל מבחינה טכנית לא היה שייך להוציא את העמוד, כי הוא נמצא בתוך יציקת הבטון שעשו בכניסה למחסן, ולא כדאי לקלקל אותה. כמו כן לא יועיל לחתוך את העמוד בגובה הקרקע, כי אז הוא מפסיד מגבהו, וכשחובר אותו שוב בצד, הוא יהיה נמוך מהרגיל והחוט יקרע מהמשאיות. לכן היה צריך לעשות עמוד חדש בסמוך לו. וזה יצא תיקון מוזר, שמעמידים עמוד במרחק כה קטן מהעמוד הקיים, אבל מבחינה הלכתית נהיה לעירוב דין אחר.

מתי צריך לעשות עמודים גבוהים, וכמה להוסיף עליהם

בחלק מהמקומות הם ביקשו שנעשה עמודים גבוהים במיוחד, כדי שהמשאיות הטרקטורים והכלים החקלאיים שיוצאים לשדות, לא יקרעו את החוטים כל שבוע מחדש. לתועלת העוסקים בעירובים נציין כאן מהו הגובה הרצוי לעמודי עירוב.

הנה הגובה הסטנדרטי של עמוד [אורך הצינור שמגיע מהמפעל] הוא ששה מטרים, ובשעת ההתקנה מכניסים כשמונים ס"מ לאדמה, יוצא שהגובה של העמוד על פני הקרקע הוא קצת יותר מחמשה מטרים. גובה של משאית ואוטובוס וכדומה הוא פחות מארבע וחצי מטרים. גם משאיות עם מטען גבוה, אינן מגיעות לגובה חמשה מטרים, ויש גשרים בכבישים ראשיים שגובה החלל תחתיהם רק כחמשה מטרים [כגון גשר גבעת שמואל וגשר בר אילן בכביש 4 הסמוך לבני ברק]. לכן עמוד שיש בו חמשה מטרים על פני הקרקע, הוא מספיק גבוה שיחזיק מעמד גם כאשר עוברים משאיות ולא יקרע, כי הם צריכים לדאוג שלא יהיו גבוהים יותר מחמשה מטרים, שיוכלו לעבור תחת הגשרים. ובעירובים בתוך הערים, אין צורך שיהיה יותר גבוה. [אמנם יש מצבים שהחוט רפוי ושוקע, ואז יחסר מהגובה הרצוי, ויתכן שתעבור משאית רגילה או אוטובוס ויתקע בחוט במקום הנמוך שלו, ויקרע את החוט. וזה סיבה נוספת למתוח את החוטים].

אבל בישובים שאין גשרים והטרקטורים רגילים לצאת מהשדה לחצרות ללא הגבלה, יש מצבים שהם נוסעים עם כף מורמת בחפשיות, וזה המקרים שהם קורעים את החוט. וכיון שקשה להגביל אותם רק מחמת חוטי העירוב, לכן ביציאה לשדות משתדלים להוסיף גובה לעמוד. ושיעור התוספת אינו צריך להיות הרבה מאוד, אלא כמטר או מטר וחצי, שביותר מזה גם הטרקטור בדרך כלל אינו מגיע.

איך קושרים את החוט לעמוד גבוה

אבל הבעיה היא כאשר עושים עמוד גבוה, שנהיה קושי בקשירת החוט, כיון שבזמנינו קושרים את החוט בעזרת מוט טלסקופי, שארוכו 4 מטרים [המוט האדום, וולף], או 5 מטרים [המוט האפור], וכך ניתן להגיע בקלות לעמודים הרגילים שגובהם כחמשה מטרים, כיון שהאדם שאוחז את המוט בגובה הידיים, מוסיף עוד מטר אחד, אבל

קשירת החוט בעמוד גבוה במיוחד

כאשר העמוד ארוך בעוד מטר וחצי, יש קושי להגיע להניח את החוט על ראשו. ובמיוחד שכאשר אוחזים מוט לגובה רב וגם חוט יושב עליו ומושך אותו, מאבדים את היציבות, ועוד יותר כאשר יש רוח במקום פתוח.

ישנם שני פתרונות לדבר זה, הפתרון הפשוט הוא לעלות על דבר גבוה ויציב, והדבר שמשמשים בדרך כלל הוא לעלות על גג הרכב, כאשר ניתן לקרב אותו עד העמוד ממש. הפתרון השני הוא להאריך את המוט בעזרת צינור באורך מטר שעושים לו וי בראשו. צינור זה צריך לעשות אותו באופן שייתאים לחיבור שיש בראש המוט, ואחרי הכל צריך להיזהר שלא יפול, ושלא יתקעו בו מכונות העוברות בזמן העברתו מעמוד לעמוד.

במאמר זה הבאנו גם דברים מהפרקטיקה של המתעסקים בשטח, לתועלת העוסקים בעירובים, ולתועלת לאלו שהולכים לסייע לעוסקים, או מתכננים להיכנס לנושא לזכות את הרבים. בתקופה זו אנו משקיעים להוציא סידרת הדרכה על צורת תחזוקת העירוב עם הסודות המקצועיים וההלכתיים, כדי לסייע לעוסקים במלאכת הקודש, הן מבחינה הלכתית לעשות בצורה כשרה, והן מבחינה פרקטית להקל במלאכה. עם השלמת הסידרה תבוא על כך הודעה בגליונות הבאים בס"ד.

בודקים אותו, אם ביום חמישי או בשישי, וכן תלוי אם יש אזורים של עבודות ואתרי בניה וכו'. בנקודה זו ג"כ יש מעלה לעירוב פנימי בשכונה, שהוא בנוי בדרך כלל על כעשרים צורות פתח בלבד, וגם לא נמצא באזור שריפות ובשטחים שקרובים לשדות שיש בהם טרקטורים ומשאיות, ויש פחות חשש שיתקלקל אחרי בדיקת העירוב, כאשר היא נעשתה כראוי. [והבודק צריך ללמוד באיזה מקומות מצוי תקלות שצריך לבדוק אותם ביום שישי מאוחר יותר, ואכמ"ל].

רבים מזדריזים להשתתף בתרומה להקמת העירוב

בימים אלו רבים פונים למוקד העירוב לתרום ולזכות ליטול שותפות בהקמת העירוב בטבריה. בתרומת עלות של עמוד אחד בעירוב 850 ש"ח, ניתן לרכוש זכות נצח של שמירת שבת, וכן ניתן להנציח את העמוד לעילוי נשמת יקירך. ניתן לתרום במכשירי "נדרים פלוס" תחת קופת "מוקד העירוב". וכן אצל הנציגים בשכונה.

בשבוע זה נערכה תפילה מיוחדת בערב ר"ח, על כלל התורמים למוקד העירוב, בקברו של הרמב"ם בטבריה, שימלא ה' כל משאלות ליבם לטובה ברוחניות ובגשמיות, וירונו נחת מכל יוצאי חלציהם, בבריאות ובברכה.

השלמת תיקון המושב, עשרות עמודים חדשים ותיקון ראשים

בשבוע זה זכינו בס"ד להשלים תיקון של עוד מושב, שהיה עד כה ללא עירוב כשר, כיון שהיו הרבה מקומות שהחוטם היו קשורים לגגות של מבנים ורפתות, ללא עמודים או לחיים תחתיהם, זאת אומרת שמדובר בחוט בלבד ולא עירוב, כי חוט של עירוב מיועד ליצור מחיצה מדין צורת הפתח, וזה רק כאשר החוט יושב מעל שני עמודים כמו משקוף. חלק מהבעיות הובאו בגליונות האחרונים, והרב של המושב הגיע לשטח, התבונן ועבר איתנו על רוב הבעיות, ואישר את התיקון באופן מידי, והטיל את הביצוע על צוות מוקד העירוב.

התקנת העמודים החדשים לתיקון העירוב

במושב זה היו צריכים להעמיד עשרות עמודים חדשים, ונעזרנו בצוות נוסף שסייע לסדר את העירוב מהר. במהלך העבודות הגיעו גם אברכים שלמדו במסגרת השיעורים בקרית גת, כדי לראות את המלאכה בשעת מעשה, שהדבר מעורר יותר את ההמחשה של הדינים שלמדו.

חלק התיקונים היו בנוגע לצורת ראשי העמודים, שבשני מקומות נפתח היו שבראש העמוד, וכאשר מתבוננים היטב מבחינים שהחוט קשור לאחד מהשיניים של הוי בחוף, אינו מעל העמוד כלל, כפי שהובא לעיל בגליון

324. תיקון כזה הוא דבר בעייתי יותר, כי צריך להגיע לגובה כדי לתקנו, וזה דבר יותר מסוכן משאר העבודות שנעשים מלמטה. בתחילה הנציג מהישוב אמר שיביא טרקטור מאחד מהתושבים, כדי לעלות בכף ולהגיע לראש העמוד, שזה דבר יותר זהיר [למרות שהרבה אינם מסכימים לכך כי אין להם ביטוח על עבודה כזו]. אבל כשהגענו למקום והטרקטור לא הגיע, ניגש אחד מצוות המוקד ועלה בעזרת סולם גבוה, וסידר את ראש העמוד. במקרה זה צורת התיקון נעשתה בעזרת צינור ברזל שמתלבש על הוי, וכך ניתן לעקם וליישר את הברזלים בלי הרבה מאמץ. אמנם יש מקרים שתוך כדי המשיכה לכאן ולכאן נשבר החיבור של הוי לראש העמוד, ואז לא ניתן לחבר אותו בגובה, אלא במקרה כזה היה איתנו ראשי הלבשה, כלומר חתיכה קטנה של צינור רחב מעט שיש עליו כיפה עם וי מוכן, והוא מתלבש על העמוד בלי צורך לחבר אותו.

טיפוס לגובה שש מטרים לסדר ראש עמוד

עמוד חדש במרחק עשרים ס"מ מהעמוד הקיים

היו מקומות שהעמודים היו כשרים אבל החוט עבר על מבנה שהוא רשות היחיד, ונחלקו הפוסקים האם זה פוסל את הפתח, מחמת שהפתח מחולק לשני מקומות, ולמעשה נוקטים להקפיד על כך גם בעירובים עירוניים ובישובים [למרות שאינם מקפידים על מקרים שיש מחיצה סתם שעוברת תחת הפתח, מ"מ רשות נפרדת יותר מחלקת]. לכן עשינו במקומות אלו עמודים חדשים להקיף את המבנים.

באחד מהמקומות שהובא לעיל בגליון 327 היה מחסן שנכנס תחת החוט רק כעשרים ס"מ, וי"א שבמצב כזה אינו פוסל את הפתח, כי לא נכנס לתוך החוט של הפתח שיעור חשוב. אבל זה דוקא כשהמחסן מחוץ לעירוב ומעט ממנו נכנס, משא"כ כאן היה הפוך, המחסן נכנס כולו לשטח